

אָנְכִי ה' אֱלֹהֶיךָ / תהילים פרק פ"א

שאול יונתן וינגורט

השופר הוא הכלי בו אנו ממליכים את ה', ובקולו אנו שומעים את קול ה'.
אנו תוקעים בשופר כי חוק לישראל הוא, מהזמן בו יצאנו מצרים, אך
בכל שנה אנו שומעים משהו נוסף בתקיעה – מחדשים את מתן תורה,
ושומעים את ה' אומר פעם נוספת; אנכי ה' אלהיך.

פרק זה מיוחד בכך שהוא איננו כולל בתוכו תפילה ובקשה, ואין בו פניה של המשורר לה'. יש בו קריאה לקהל שיריעו לה' ויתקעו בשופר, ויש בו את קול ה' שנשמע מתוך קול השופר.

הפרק מורכב משתי מחציות שוות באורכן, בשבעה פסוקים (כ"ז, 54 מילים) פונה המשורר לקהל שירנינו ויריעו בכלי נגינה שונים ויתקעו בשופר, ובשבעה פסוקים נוספים (ט"ו, 53 מילים) מתאר המשורר לקהל שומעיו את קול ה' הנשמע מתוך קול השופר. בין שני החלקים ציין המשורר את המחצית בעזרת המילה "סלה".

בנוסף, ישנה למזמור כתובת (פסוק א'): **לְמַנְצַח עַל הַגְּתִית לְאַסָּף, וַחֲתִימָה (פסוקים טז-יז): מְשֻׁנָּאֵי ה' יִכְחָשׁוּ לוֹ וַיְהִי עִתָּם לְעוֹלָם. וַיֵּאֱכִלְהוּ מִחֶלֶב חֶטֶא וּמִצֹּר דְּבִשׁ אֲשַׁבֵּעֶךָ.** בחתימה ישנה הקבלה בין פרקנו לשירת האזינו, בשכר הניתן לעם ישראל ובעונש שניתן למשנאי ה' – "וַיִּנְקְהוּ דְבִשׁ מִפְּלֶע וְשִׁמֹן מִחֶלְמִישׁ צֹר ... רָאוּ עֲתָהּ כִּי וַגּו' אֲנִי אֲמִית וְאַחִיָּה מִחֲצִיתִי וְאֲנִי אֲרַפָּא וְאִין מִיָּדִי מִצִּיל" (דברים לב).

כל מחצית מתחלקת אף היא לשני חלקים שווים, וניתן לערוך תקבולת כיאסטית בין שתי המחציות. המחצית הראשונה פותחת (כ"ה, 27 מילים) בפניה לקהל שירנינו לא-להים בכלי נגינה, והיא חותמת (כ"ה, 27 מילים) בכך שהציווי לתקוע הוא ציווי קדום, ועדות זו מתקיימת מאז היו בני ישראל בשעבוד מצרים וה' נענה לקריאתם בעת צרה. המחצית השנייה פותחת (כ"א, 26 מילים) בתיאור מעמד הר סיני ובקול ה' ששמענו מפי הגבורה (כדרשת רב המנונא מכות כד, א),

(א) לְמַנְצַח עַל הַגְּתִית לְאַסָּף.

(ב) הֲרִינֵנוּ לֵאלֹהִים עֲזֹנָנוּ

הֲרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב.

(ג) שָׂאוּ זְמִרָה וְתָנוּ תָךְ בְּנֹר נְעִים עִם נָבֶל.

(ד) תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפֵר בְּכֶסֶד לַיּוֹם חֲנָנִי.

(ה) כִּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא

מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב.

(ו) עֲדוֹת בִּיהוֹסֵף שָׁמוּ בְצֵאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם שָׁפֵת לֹא יָדַעְתִּי אֲשֶׁמַּע.

(ז) הִסִּידוֹתַי מִסְבֵּל שְׁכַמוֹ בְּפִי מְדוּד תַעֲבֹרְנָה.

(ח) בְּצִרָה קִרְאתִי וְאַחֲלֶצֶךָ אֶעֱנֶךָ בְּסֹתֵר רַעַם אֲבַחֲנֶךָ עַל מֵי מְרִיבָה. סֵלָה.

(ט) שָׁמַע עַמִּי וְאַעֲדָה בְךָ יִשְׂרָאֵל אִם תִּשְׁמַע לִי.

והיא מסיימת (יב-טו, 27 מילים) במה שקרה לעם ישראל כאשר לא שמע בקול ה', ומה שיכול לקרות אם העם ישמע בקולו.

שני חלקי הפרק מבטאים שתי התייחסויות לתרועה בכלל, ולקול השופר של ראש השנה בפרט. מחד, השופר הוא קריאה שלנו כלפי מעלה, אם כזעקה מתוך מצוקה ואם כהמלכה של המלך המופיע. מאידך, בקול השופר יכולים אנו לשמוע את קול ה', קול שופר חזק מאוד, שמתוכו נשמעת הקריאה של מעמד הר סיני: אנכי ה' אלהיך.

פרק זה נאמר כשיר של יום בחג הסוכות, ונראה שפירוש הפסוק – תקעו בחרש שופר, בפסח ליום חגנו הוא: תקעו בראש השנה, לקראת יום חגנו – חג הסוכות. ייתכן מאוד, שהפרק נאמר גם במעמד הקהל בחג הסוכות, והוא כולל בתוכו את שתי הדברות הראשונות ששמענו מפי הגבורה: לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר. אנכי ה' אלהיך המעלה מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו.

ונראה, כי לא לחינם אסף הוא המשורר של המזמור שנאמר בחג האסיף.

כמה לשונות במחצית השניה של הפרק רומזות לסיום התורה, וכשם שבפרשת כי תבוא נאמר על אדם שאומר (כט, יח): כי בשררות לבי אלה, כך נאמר כאן: ואשלחהו בשרירות לבם. בשירת האזינו נאמר (דברים לב, מ"ב): כי אשא אל שמים ידי ואמרת יי אנוכי לעלם. אם שנותי ברק חרבי ותאחז במשפט ידי אשיב נקם לצרי ולמשנאי אשלם. אשכיר חצי מדם וחרבי תאכל בשר מדם חלל ושבתי מראש פרעות אויב, ובפרק שלנו נאמר: לו עמי שמע לי ישראל בדרך יהלכו. כמעט אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב ידי. ייתכן גם, שהשם המיוחד בו נקרא עם ישראל בפרק – יהוסף, רומז לעם ישראל שהיה תחת הנהגתו של יהושע בן נון מבני יוסף, והכניס את עם ישראל לארץ ישראל.

(א) לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר.

(יא) אנכי ה' אלהיך המעלה מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו.

(יב) ולא שמע עמי לקולי וישראל לא אבה לי.

(יג) ואשלחהו בשרירות לבם ילכו במוצותיהם.

(יד) לו עמי שמע לי ישראל בדרך יהלכו.

(טו) כמעט אויביהם אכניע ועל צריהם אשיב ידי.

(טז) משנאי ה' יכחשו לו ויהי עתם לעולם.

(יז) ואיבילהו מחלב חטה ומצור דבש אשיבעך.

להאזנה לשיעור על פרק פ"א:

peneyhamenora.com/tehilim/81

או חפשו באפליקציות הפודקאסטים

"שיעורים בספר תהילים".

לתגובות ולהצטרפות לרשימת התפוצה:

weingort@gmail.com

